

*Захарченко А. М.,**кандидат юридичних наук, доцент,**доцент кафедри господарського права**Донецького національного університету імені Василя Стуса*

ЩОДО УТВОРЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАГЛЯДОВИХ РАД СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Анотація. У статті розглянуто актуальні питання формування складу та організації діяльності наглядових рад державних унітарних підприємств і господарських товариств, у статутному капіталі яких понад 50% акцій (часток) належать державі. Обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення правових засад утворення та організації діяльності наглядових рад таких суб'єктів господарювання.

Ключові слова: наглядова рада, суб'єкт господарювання державного сектору економіки, державне унітарне підприємство, господарське товариство, суб'єкт управління об'єктами державної власності.

Постановка проблеми. Одним із ключових заходів, передбачених схваленою Кабінетом Міністрів України Стратегією підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки, є утворення у цих суб'єктах господарювання наглядових рад із введенням до їх складу незалежних осіб, що володіють професійними знаннями і досвідом з управління підприємствами. Очікується, що формування наглядових рад та належне виконання ними своїх повноважень дасть можливість покращити результативність діяльності цих суб'єктів господарювання і позитивно вплине на стан національної економіки [1].

У рамках реалізації зазначеної Стратегії було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління об'єктами державної та комунальної власності» від 2.06.2016 р., яким закріплено нові вимоги стосовно формування складу та функціонування наглядових рад суб'єктів господарювання державного сектору економіки [2]. Водночас аналіз відповідних положень законодавства вказує на наявність у ньому окремих недоліків, що становлять ризики для успішного впровадження змін в управлінні діяльністю цих суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, що стосуються формування та правового забезпечення діяльності наглядових рад суб'єктів господарювання державного сектору економіки, раніше вже були предметом досліджень представників юридичної науки. Зокрема, до прийняття вищевказаного Закону пропозиції щодо утворення наглядових рад державних підприємств висловлювались у наукових працях С.М. Грудницької [3, с. 24–25] та І.М. Любімова [4, с. 84]. Правові аспекти формування та діяльності наглядових рад господарських товариств, акціонером (учасником) яких є держава, розглядалися у працях Л.В. Винара [5, с. 11], А.П. Єфименка [6], І.В. Лукач [7, с. 229–232], О.А. Черненко [8, с. 9–10] та інших авторів. Однак питання утворення й організації діяльності наглядових рад суб'єктів господарювання державного сектору економіки згідно з оновленими правилами, визначеними нещодавно зміненим

законодавством, докладного опрацювання у юридичній науці поки що не одержало.

Вищевикладене свідчить про актуальність порушеного питання та доцільність його дослідження.

Мета статті – обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення правових засад утворення та організації діяльності наглядових рад суб'єктів господарювання державного сектору економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління об'єктами державної та комунальної власності» передбачено обов'язкове утворення наглядових рад у державних унітарних підприємствах та господарських товариствах, у статутному капіталі яких більше 50% акцій (часток) належать державі, у разі якщо такі господарські організації відповідають критеріям, визначеним Кабінетом Міністрів України. 9 листопада 2016 р. це питання Кабінетом Міністрів України було розглянуто, і згідно з ухваленим рішенням наглядові ради мають бути обов'язково створені в державних унітарних підприємствах та господарських товариствах, у статутних капіталах яких 50% акцій (часток) належать державі, вартість активів яких за останній рік перевищувала 2 млрд. грн., а чистий дохід – 1,5 млрд. грн. Згідно з інформацією Міністерства економічного розвитку і торгівлі України під ці критерії підпадає 41 господарська організація, включаючи НАК «Нафтогаз України». В інших державних унітарних підприємствах та господарських товариствах необхідність створення наглядових рад визначається уповноваженими органами управління [9].

Встановлення правила, що передбачає можливість (а в окремих випадках – необхідність) створення наглядових рад як у контрольованих державою господарських товариствах, так і у державних унітарних підприємствах, стало суттєвою новелою у цій сфері, адже до його появи наглядові ради державних унітарних підприємств утворювались лише за власною ініціативою суб'єктів управління об'єктами державної власності з обумовленням того, що члени наглядової ради працюють на громадських засадах [10, с. 11].

Згідно із законодавчими змінами склад наглядових рад державних унітарних підприємств і господарських товариств, у статутних капіталах яких частка держави становить понад 50%, має бути сформований уповноваженими суб'єктами управління об'єктами державної власності (а у разі, якщо у господарському товаристві державі належить менше 100% акцій – за участю цих суб'єктів управління), із включенням до наглядових рад таких категорій осіб: 1) визначені на основі конкурсного відбору незалежні члени наглядової ради, які не є державними службовцями (представниками держави), не мали протягом останніх років господарських чи інших відно-

син із відповідним підприємством (товариством), не є щодо нього афілійованими особами; 2) представники держави. При цьому кількість незалежних членів наглядової ради має становити більшість від її складу (п. 141, 142 ч. 1 ст. 6, ч. 12 ст. 11, ст.ст. 112, 113 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» (далі – Закон про УОДВ) [12].

Створення із додержанням таких вимог наглядових рад суб'єктів господарювання державного сектору економіки матиме наслідком набуття наглядовими радами низки важливих повноважень з управління діяльністю цих суб'єктів, зокрема деяких повноважень, які на теперішній час реалізуються центральними органами виконавчої влади та іншими суб'єктами управління об'єктами державної власності [13]. Зокрема, це стосується повноважень щодо призначення на посаду та звільнення з посад керівників державних підприємств, затвердження умов контракту з ними, встановлення розміру їхньої винагороди, укладення і розірвання з ними контрактів та ін. (ст. 114 Закону про УОДВ). Крім того, до законодавства введено такі поняття, як «значне господарське зобов'язання державного унітарного підприємства» та «господарське зобов'язання державного унітарного підприємства, щодо вчинення якого є заінтересованість» з одночасним розмежуванням повноважень наглядових рад державних підприємств та суб'єктів управління об'єктами державної власності, у сфері управління яких ці підприємства перебувають, з надання дозволів на вчинення державними підприємствами таких зобов'язань (ст.ст. 731, 732 Господарського кодексу України (далі – ГК України) [14].

Концептуальна ідея, закладена в основу розглянутих законодавчих положень, заслугове підтримки і загалом відповідає змісту Керівних принципів Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо корпоративного управління для підприємств з державною участю, якими рекомендовано утворення у цих підприємствах рад директорів (за термінологією Керівних принципів цей термін позначає корпоративний орган, наділений функціями щодо управління підприємством та моніторингу за керівництвом підприємства), що здійснюють контроль за менеджментом компанії та стратегічне керівництво згідно з цілями, встановленими державою, ухвалюючи об'єктивні і незалежні рішення. Обумовлено, що ради директорів підприємств із державною участю повинні одержати чіткі повноваження і взяти на себе повну відповідальність за результати діяльності підприємства. Держава має дозволити радам директорів підприємств із державною участю здійснювати свої обов'язки і поважати їхню незалежність [15]. Доцільність утворення у суб'єктах господарювання державного сектору економіки наглядових рад із введенням до їх складу незалежних директорів визнається й іншими авторами, що досліджували це питання [16, с. 54; 17, с. 84; 18, с. 75].

Водночас окремі аспекти утворення та організації діяльності наглядових рад таких суб'єктів господарювання потребують доопрацювання. Зокрема, це стосується вимог, що висуваються до членів наглядових рад зазначених суб'єктів господарювання з метою запобігання конфлікту інтересів та можливим зловживанням правами, наданими цим особам.

Зокрема, за однією із цих вимог членом наглядової ради державного унітарного підприємства, господарського товариства, у статутному капіталі якого понад 50% акцій (часток) належать державі, не може бути особа, яка є засновником, акціонером (учасником), керівником та/або членом наглядової ради підприємства, іншої господарської організації, які здійснюють діяльність на тому самому або суміжних ринках із такими дер-

жавними унітарними підприємствами та/або господарськими товариствами (ч. 3 ст. 112 Закону про УОДВ). Між тим, відповідних обмежень для членів колегіальних виконавчих органів господарських організацій, які діють на одному чи суміжних ринках із зазначеними суб'єктами господарювання державного сектору економіки, Законом не встановлено, що є невиправданим, оскільки входження таких осіб до складу наглядових рад цих суб'єктів господарювання також становить ризики виникнення конфлікту інтересів.

Розглядаючи положення Закону України «Про акціонерні товариства», які забороняють обіймати посаду незалежного члена наглядової ради акціонерного товариства особам, афілійованим щодо цього акціонерного товариства або його дочірнього підприємства (п. 101 ч. 1 ст. 2), І.В. Лукач зазначила, що поняття «дочірнє підприємство» тут потребує уточнення, оскільки вказаний Закон не містить його визначення, у зв'язку з чим можна лише припускати, що це поняття має розумітись у тому значенні, в якому воно вживається у ч. 3 ст. 126 ГК України [7, с. 226–227, 232].

Беручи до уваги цю тезу, варто відзначити, що низку обмежень стосовно відносин із дочірніми підприємствами передбачено і спеціальним Законом про УОДВ у контексті встановлення вимог до незалежних членів наглядових рад державних унітарних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких понад 50% акцій (часток) належать державі (ч. 1 ст. 113). При цьому з урахуванням змісту ч. 8 ст. 63, ч. 1 ст. 75, ч. 5 ст. 79, ч. 3 ст. 126 ГК України, п. 3.1.7 Класифікації організаційно-правових форм господарювання [19] поняття «дочірнє підприємство» може тлумачитись неоднозначно, і на практиці підприємства, що за своїм правовим статусом мають ознаки дочірніх, нерідко мають іншу організаційно-правову форму, аніж «дочірнє підприємство».

Для досягнення визначеності у цьому аспекті в рамках встановлення вимог до незалежних членів наглядових рад суб'єктів господарювання державного сектору економіки замість поняття «дочірнє підприємство» доцільно оперувати іншим – «господарська організація, пов'язана відносинами контролю з державним унітарним підприємством (господарським товариством, у статутному капіталі якого понад 50% акцій (часток) належать державі)» з одночасним обумовленням того, що поняття «контроль» вживається у значенні, наданому цьому терміну Законом України «Про акціонерні товариства» [20]. Такий підхід відповідатиме цільовій спрямованості положень законодавства, що встановлюють вимоги до незалежних членів наглядових рад, і перешкоджатиме можливості обрання на посаду незалежного члена наглядової ради тих осіб, що мають власні інтереси у будь-яких господарських організаціях, щодо яких вищевказані державні підприємства і господарські товариства можуть здійснювати вирішальний вплив.

Продовжуючи аналіз, необхідно звернути увагу на те, що законодавче розмежування компетенції наглядової ради державного унітарного підприємства та органу, у сфері управління якого це підприємство перебуває, має незавершений характер і не позбавлене внутрішніх суперечностей. Так, з одного боку, до компетенції наглядових рад віднесено, зокрема, самостійне вирішення таких питань, як надання згоди на вчинення державним підприємством господарських зобов'язань, щодо яких є заінтересованість, якщо балансова вартість майна або послуг чи сума коштів, що підлягають наданню, відчуженню, отриманню або передачі відповідно до таких зобов'язань, не перевищує 10% вартості активів за даними останньої річної фінансової звіт-

ності підприємства. До переліку господарських зобов'язань, щодо яких є заінтересованість, включено й господарські зобов'язання, що передбачають: відчуження або передачу в оренду майна, балансова вартість якого перевищує 100 мінімальних заробітних плат; отримання позики на суму, що перевищує 50 мінімальних заробітних плат; надання застави, поручительства або іншого забезпечення виконання зобов'язань, розмір яких перевищує 100 мінімальних заробітних плат. Водночас обумовлено, що рішення про надання згоди на вчинення господарського зобов'язання, щодо якого є заінтересованість, виноситися на розгляд органу, до сфери управління якого належить державне унітарне підприємство, якщо предметом договору є нерухоме або інше майно, режим оренди або відчуження якого регулюється спеціальним законодавством. Також наглядова рада уповноважена самостійно приймати рішення про надання згоди на вчинення значного господарського зобов'язання, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є його предметом, становить 10–25% вартості активів державного унітарного підприємства за даними останньої річної фінансової звітності (ст.ст. 731, 732 ГК України). Але з іншого боку, залишаються чинними спеціальні правила, які передбачають необхідність одержання усіма державними підприємствами (зокрема й тими, у яких утворено наглядову раду) згоди уповноважених суб'єктів управління об'єктами державної власності на вчинення таких господарських операцій, як: 1) відчуження майнових об'єктів, що належать до основних фондів (незалежно від вартості); 2) списання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, первісна (переоцінена) вартість яких становить понад 10 тис. грн.; 3) надання в оренду нерухомого майна, загальна площа якого не перевищує 200 квадратних метрів на одне підприємство; 4) надання нерухомого майна в заставу; 5) передача рухомого та нерухомого майна у лізинг; 6) залучення будь-яких внутрішніх та зовнішніх кредитів (позик), надання гарантії або здійснення поручительств за такими зобов'язаннями (ч. 4 ст. 67, ч. 5 ст. 75, ч.ч. 3–4 ст. 292 ГК України, Закони України «Про оренду державного та комунального майна» (ст. 5, ч.ч. 1–3 ст. 9) [21], «Про заставу» (ч. 4 ст. 11) [22], п. 5 Порядку списання об'єктів державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1314 від 8.11.2007 р. [23]).

Таким чином, у наведених положеннях простежується конкуренція повноважень суб'єктів управління об'єктами державної власності і наглядових рад, при цьому за такого стану законодавства не виключається виникнення ситуацій, коли суб'єкти управління об'єктами державної власності вирішуватимуть окремі питання, які є менш важливими, аніж питання, віднесені до компетенції наглядових рад, що є нелогічним. Зокрема, це стосується надання суб'єктами управління згоди на відчуження державними підприємствами окремих малоцінних основних засобів (п.п. 2–3 Порядку відчуження об'єктів державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 803 від 6.06.2007 р.) [24], тоді як наглядові ради уповноважені надавати згоду на вчинення значних господарських зобов'язань, вартість предмета яких досягає 25% вартості активів підприємства (ч. 2 ст. 732 ГК України).

Виходячи з цього, доцільно забезпечити чітке розмежування повноважень суб'єктів управління об'єктами державної власності та наглядових рад державних підприємств з урахуванням міри важливості тих чи інших питань, що підлягають вирішенню цими органами, для діяльності державних підприємств та інтересів держави-власника. Проведення цього розмежування може супроводжуватись уточненням показників

вартості об'єктів державної власності, щодо яких державними підприємствами вчиняються господарські операції різних видів (зокрема відчуження, списання основних засобів, передача майна в оренду, лізинг тощо), залежно від чого вчинення таких операцій має погоджуватись наглядовими радами або суб'єктами управління об'єктами державної власності.

Регламентуючи організаційні питання діяльності наглядових рад суб'єктів господарювання державного сектору економіки, Закон про УОДВ визначає, що під час здійснення повноважень члена наглядової ради, зокрема під час голосування на її засіданнях, незалежний член наглядової ради керується законами України та професійним досвідом щодо доцільності прийняття відповідних рішень. Незалежні члени наглядових рад самостійно визначаються щодо голосування з усіх питань порядку денного засідання наглядової ради (ч. 4 ст. 113).

Стосовно міри самостійності членів наглядових рад, які є представниками держави, до червня 2016 р. Закон про УОДВ містив вимогу, за якою представники держави зобов'язані були голосувати на засіданнях наглядових рад відповідно до наданих Фондом державного майна України або іншим уповноваженим органом управління завдань щодо голосування. Натомість оновленою редакцією цього Закону передбачено, що представник держави на засіданнях наглядових рад (член наглядової ради) «самостійно приймає рішення з питань порядку денного, за винятком випадків, передбачених цим законом» (ч. 3 ст. 11 Закону про УОДВ). При цьому, закріплюючи таке положення, Закон про УОДВ не передбачає жодного випадку, за якого член наглядової ради – представник держави повинен голосувати на засіданні наглядової ради згідно із завданням, наданим суб'єктом управління об'єктами державної власності.

На практиці деякі суб'єкти управління об'єктами державної власності і після набрання чинності вказаними змінами дали надають представникам держави у наглядових радах господарських товариств завдання на голосування з усіх питань порядку денного [25], що можна пояснити порівняно нетривалим періодом часу з моменту прийняття цих змін до Закону про УОДВ та невнесенням відповідних кореспондуючих положень до спеціального підзаконного акту – Порядку надання і погодження завдань на голосування представникам держави на загальних зборах та засіданнях наглядової ради господарського товариства, у статутному капіталі якого є корпоративні права держави, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 678 від 30.10.2014 р. [26].

Поряд із цим особливий підхід на теперішній час застосовано щодо організації діяльності представників держави у наглядовій раді ПАТ «НАК «Нафтогаз України». Замість затвердження завдань на голосування з конкретних питань, що виносяться на кожне засідання наглядової ради цього акціонерного товариства, постановою Кабінету Міністрів України № 1002 від 5.12.2015 р. затверджено завдання на голосування, які розраховані на невизначений строк і фактично є загальними орієнтирами, необхідність додержання яких має враховуватись представниками держави у наглядовій раді, як-то: додержання принципів здійснення ефективного управління, спрямованого на отримання прибутку та розвиток Компанії і юридичних осіб, акціонером (засновником, учасником) яких є Компанія; створення конкурентного ринку природного газу; збільшення видобутку нафти і газу та ін. При цьому членам наглядової ради доручено всі рішення приймати в межах компетенції і в інтересах Компанії, самостійно та відповідно до законодавства [27].

З наведеного вище вбачається, що, з одного боку, підвищення рівня самостійності членів наглядових рад – представників держави є виправданим, оскільки підготовка та затвердження (погодження) суб'єктами управління об'єктами державної власності завдань на голосування з усіх без винятку питань порядку денного засідань наглядових рад вимагає додаткових часових витрат та організаційних зусиль учасників цих відносин і не повною мірою відповідає рекомендаціям Керівних принципів ОЕСР щодо корпоративного управління для підприємств з державною участю, згідно з якими держава не повинна брати участь у повсякденному управлінні державними підприємствами, має надати їм повну господарську автономію для досягнення поставлених цілей та поважати самостійність рад директорів. З іншого боку, в умовах нерозвиненості механізмів корпоративного управління у державному секторі економіки України, з огляду на допущення господарськими організаціями цього сектору багатьох фінансових та інших зловживань, відсутність належного досвіду функціонування інституту наглядових рад із «змішаним» складом повне дистанціювання суб'єктів управління об'єктами державної власності від процесу прийняття рішень наглядовими радами державних унітарних підприємств і відповідних господарських товариств становить істотні ризики для майнових інтересів держави.

Зниженню цих ризиків може сприяти запровадження правила, яке передбачатиме необхідність одержання представниками держави у наглядових радах господарських організацій затвердження суб'єктами управління об'єктами державної власності завдань на голосування з окремих найбільш важливих питань, що належать до компетенції наглядових рад. До таких питань доцільно віднести, зокрема: 1) призначення на посаду та припинення повноважень керівника державного підприємства (господарського товариства), затвердження умов контракту з ним; 2) надання згоди на вчинення господарського зобов'язання, щодо якого є заінтересованість; 3) надання згоди на вчинення значного господарського зобов'язання, предметом якого є майно, роботи або послуги, ринкова вартість яких становить понад 10% вартості активів державного підприємства (господарського товариства); 4) розміщення державним підприємством (господарським товариством) цінних паперів та викуп розміщених цінних паперів; 5) заснування господарською організацією інших юридичних осіб. Встановлення пропонованого правила забезпечуватиме обізнаність держави в особі суб'єктів управління об'єктами державної власності стосовно планованого розгляду зазначених питань із висловленням щодо них власної позиції, що дасть можливість досягти певного балансу між повною самостійністю представників держави у наглядових радах та надмірним контролем за їхньою діяльністю.

Висновки. Підсумовуючи, можна запропонувати такі напрями вдосконалення правових засад утворення та організації діяльності наглядових рад суб'єктів господарювання державного сектору економіки:

1) уточнення вимог, що висуваються до членів наглядових рад таких суб'єктів господарювання, з метою запобігання конфлікту інтересів, зокрема встановлення заборони на обрання (призначення) до складу наглядової ради особи, яка є членом колегіального виконавчого органу господарської організації, що здійснює діяльність на тому самому або суміжному ринку з відповідним державним підприємством (господарським товариством);

2) забезпечення чіткого розмежування повноважень наглядових рад державних підприємств та суб'єктів управлін-

ня об'єктами державної власності щодо надання державним підприємствам згоди на вчинення господарських зобов'язань різних видів (зокрема відчуження, списання об'єктів державної власності тощо) з урахуванням міри значущості певних зобов'язань для діяльності державних підприємств та інтересів держави-власника;

3) встановлення вимог щодо одержання представниками держави у наглядових радах державних підприємств і господарських товариств затверджених суб'єктами управління об'єктами державної власності завдань на голосування з окремих найбільш важливих питань, що належать до компетенції наглядових рад.

Реалізація цих пропозицій потребуватиме внесення змін до Закону про УОДВ, ГК України та інших нормативно-правових актів, які містять відповідні положення щодо управління діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки.

Перелік розглянутих у цій статті проблемних аспектів, що стосуються утворення та організації діяльності наглядових рад суб'єктів господарювання державного сектору економіки, не є вичерпним. Зокрема, предметом подальших досліджень мають стати питання проведення конкурсного відбору кандидатів на посаду незалежного члена наглядової ради, визначення відповідальності членів наглядових рад та оплати їхніх послуг.

Література:

1. Про схвалення Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки : розпорядження Кабінету Міністрів України № 662-р від 27.05.2015 р. // Офіційний вісник України. – 2015. – № 54. – Ст. 1756.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління об'єктами державної та комунальної власності : Закон України від 2.06.2016 р. // Офіційний вісник України. – 2016. – № 50. – Ст. 1775.
3. Грудницька С.М. Господарська правосуб'єктність державних підприємств : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.04 / С.М. Грудницька ; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. – Донецьк, 2012. – 34 с.
4. Любимов И.Н. К вопросу о наблюдательном совете государственного предприятия / И.Н. Любимов // Правове забезпечення соціально-економічного розвитку регіону : матер. регіон. наук.-практ. конфер. з нагоди 30-річчя екон.-прав. фак-ту Донецьк. нац. ун-ту (12 квітня 2013 р.) / за ред. А.Г. Бобкової. – С. 83–84.
5. Винар Л.В. Правовий статус юридичних осіб, заснованих державою : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Л.В. Винар ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Ль., 2006. – 20 с.
6. Єфименко А. Корпоративне управління за Законом «Про акціонерні товариства»: здобутки та помилки / А. Єфименко // Юридичний журнал. – 2009. – № 9. – С. 22–29. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3277>.
7. Лукач І.В. Господарсько-правове регулювання корпоративних відносин в Україні: теоретичні проблеми: дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.04 / І.В. Лукач ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2016. – 474 с.
8. Черненко О.А. Організаційно-правові форми державного підприємства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 / О.А. Черненко ; НДІ приват. права і підприємництва Нац. акад. прав. наук України. – К., 2011. – 20 с.
9. Уряд визначив порядки формування незалежних наглядових рад на держпідприємствах // Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249471241&cat_id=244274160.
10. Про затвердження Статуту Державного підприємства з питань поводження з відходами як вторинною сировиною та складу його наглядової ради : постанова Кабінету Міністрів України № 1393 від 17.09.2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – № 38. – Ст. 1788.
11. Про затвердження Положення про наглядову раду державного підприємства «Науково-дослідний виробничий агрокомбінат «Пу-

- ща-Водиця» та її складу : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України № 718 від 14.12.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-zatverdzhennjapolozhennja-pro-nagljadovu-radu-derzhavno-doc84173.html>.
12. Про управління об'єктами державної власності : Закон України від 21.09.2006 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 41. – Ст. 2726.
 13. Державними підприємствами замість міністерств будуть керувати наглядові ради // Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248839060.
 14. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 18, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
 15. Руководящие принципы ОЭСР по корпоративному управлению для предприятий с государственным участием (редакция 2015 года) // Офіційний веб-сайт Організації економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : overnance/oecd-guidelines-on-corporate-governance-of-state-owned-enterprises-2015-edition_9789264263680-ru.
 16. Гасанов С.С. Напрямы підвищення фінансової стабільності державних підприємств в Україні / С.С. Гасанов, О.М. Іваницька, Т.В. Кошук // Фінанси України. – 2015. – № 12. – С. 48–62.
 17. Гусаков С.І. Інститут незалежних директорів у системі державного управління реструктуризацією корпоративного сектору національної економіки / С.І. Гусаков // Державне управління: теорія та практика. – 2015. – № 1. – С. 78–85.
 18. Ратинська І.С. Формування інституту незалежних директорів у системі управління акціонерними товариствами державного сектору економіки України / І.С. Ратинська // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. – 2015. – Вип. 1. – С. 66–77.
 19. Класифікація організаційно-правових форм господарювання: ДК 002:2004 // Інтернет-портал «Ліга Закон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ST000948.html.
 20. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 81. – Ст. 2727.
 21. Про оренду державного та комунального майна : Закон України від 10.04.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 30. – Ст. 416.
 22. Про заставу : Закон України від 2.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 47. – Ст. 642.
 23. Про затвердження Порядку списання об'єктів державної власності : постанова Кабінету Міністрів України № 1314 від 8.11.2007 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 86. – Ст. 3168.
 24. Про затвердження Порядку відчуження об'єктів державної власності : постанова Кабінету Міністрів України № 803 від 6.06.2007 р. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 43. – Ст. 1714.
 25. Про затвердження завдання на голосування представникам держави на засіданні Наглядової ради ПАТ «Дністрівська ГАЕС» : наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України № 701 від 3.11.2016 р. // Офіційний веб-сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/doccatalog/list?currDir=50043>.
 26. Про деякі питання управління корпоративними правами держави : постанова Кабінету Міністрів України № 678 від 30.10.2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 97. – Ст. 2803.
 27. Деякі питання вдосконалення корпоративного управління публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» : постанова Кабінету Міністрів України № 1002 від 5.12.2015 р. // Офіційний вісник України. – 2015. – № 98. – Ст. 3365.
- Захарченко А. Н. О создании и организации деятельности наблюдательных советов субъектов хозяйствования государственного сектора экономики**
Аннотация. В статье рассмотрены актуальные вопросы формирования состава и организации деятельности наблюдательных советов государственных унитарных предприятий и хозяйственных обществ, в уставном капитале которых более 50% акций (долей) принадлежат государству. Обоснованы предложения по совершенствованию правовых основ создания и организации деятельности наблюдательных советов таких субъектов хозяйствования.
Ключевые слова: наблюдательный совет, субъект хозяйствования государственного сектора экономики, государственное унитарное предприятие, хозяйственное общество, субъект управления объектами государственной собственности.
- Zakharchenko A. Of creating and organizing work of economic entities' supervisory boards of public sector of the economy**
Summary. The article considers topical issues on formation of structure and organizing work of supervisory boards of state unitary enterprises and economic companies where state has more than 50 percent of stock (share) in registered capital. Propositions give grounds for improving the legal foundations of creating and organizing supervisory boards' work of such economic entities.
Key words: supervisory board, economic entities of public sector of the economy, state unitary enterprise, economic company, subject of state property management.